Przedmowa

Przypadająca 8 października 2026 r. setna rocznica urodzin Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego stanowi dla społeczności Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu szczególne wydarzenie. Jest ona bowiem momentem, w którym pragniemy wyrazić szacunek i uznanie dla tej wybitnej postaci – prawnika, naukowca i męża stanu, osoby, która na stałe zapisała się w annałach polskiej historii jako architekt współczesnej polskiej polityki zagranicznej. Naszym celem jest przypomnienie postaci Profesora i jego dorobku, ale także skłonienie do refleksji nad jego związkami z poznańskim Wydziałem Prawa.

Towarzyszące jubileuszowym obchodom przedsięwzięcia – niniejsza publikacja, sesja naukowa, nadanie jednej z auli Wydziału imienia Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego, odsłonięcie poświęconej mu tablicy pamiątkowej autorstwa znanego polskiego rzeźbiarza Romana Kosmali, a także emisja przez Pocztę Polską znaczka okolicznościowego upamiętniającego Profesora – mają różny charakter. Wyrastają jednak z przekonania, że pamięć o wybitnych przedstawicielach wspólnoty akademickiej i naszego narodu jest częścią jej tożsamości, a także zobowiązaniem wobec kolejnych pokoleń – pokoleń, które budując lepszą przyszłość, powinny korzystać z dorobku przeszłości. Dlatego tak ważne jest przypominanie autorytetów – zarówno ich dokonań, jak i doświadczeń, które formowały ich charaktery i postawy.

Adam Mickiewicz University Press © 2026

Z okazji setnych urodzin Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego pragniemy uczcić go nie tylko jako naukowca, lecz także jako człowieka kierującego się w swoim życiu zasadami i wartościami, które mają wymiar ponadczasowy i pozostają niezmiennie źródłem inspiracji.

Profesor Krzysztof Skubiszewski zajmuje w historii poznańskiego Wydziału Prawa miejsce wyjątkowe. Tutaj studiował, a następnie uzyskał stopień naukowy doktora, doktora habilitowanego i tytuł profesora, prowadził badania naukowe, kształcił studentów i pełnił funkcję prodziekana. Wydział był miejscem jego formacji naukowej i akademickiej, a z czasem i on stał się jednym z tych uczonych, którzy współtworzyli jego rangę i tradycję.

Późniejsza droga Profesora poprowadziła go daleko poza Uniwersytet. Jako wybitny prawnik międzynarodowy, badacz, a następnie minister spraw zagranicznych uczestniczył w kształtowaniu nowego miejsca Polski w Europie i na świecie. Z perspektywy Wydziału szczególnie ważna pozostaje jednak ciągłość tej drogi. Pełniąc funkcję ministra, zawsze pozostał naukowcem – profesorem prawa, świadomym znaczenia prawa i instytucji, które ono kreuje i stosuje, oraz badaczem, którego wyróżniała precyzja myślenia, dyscyplina pracy i odpowiedzialność za słowo. Biografia Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego jest dowodem na to, że nauka i służba publiczna nie muszą należeć do odrębnych światów, a merytoryczna wiedza stanowi podwaliny działania na rzecz państwa i dobra wspólnego, o czym warto nieustannie przypominać, zwłaszcza dziś, gdy coraz częściej podważane są autorytety i instytucje. Na tym tle Profesor staje się postacią ponadczasową. Odkrywamy go bowiem jako wizjonera, strażnika wartości, który dzięki swojej odwadze i konsekwencji stał się projektantem lepszej przyszłości.

Adam Mickiewicz University Press © 2026

W przypadku Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego wymowne pozostaje połączenie ról uczonego, prawnika, nauczyciela akademickiego i męża stanu. Dla poznańskiego Wydziału Prawa ma to znaczenie szczególne. Uniwersytet ma bowiem kształcić nie tylko przyszłych przedstawicieli zawodów prawniczych. Jego misją jest przygotowywanie kolejnych pokoleń zdolnych do samodzielnego myślenia, świadomych odpowiedzialności wynikającej z posiadanej wiedzy i gotowych wykorzystywać ją również dla dobra wspólnego.

Setna rocznica urodzin Profesora przypada w czasie, gdy dla coraz większej części społeczności akademickiej Krzysztof Skubiszewski jest już postacią historyczną. Dzisiejsi studenci nie mogli z pewnością znać go osobiście. Nie mogli obserwować jego pracy naukowej ani działalności publicznej. Także wśród członków społeczności wydziałowej coraz więcej jest osób, dla których spotkanie z Profesorem możliwe jest już tylko poprzez jego dzieła, dokumenty, wspomnienia innych i pamięć Uniwersytetu.

Dlatego na naszym Wydziale tak ważne jest pielęgnowanie pamięci o jego wybitnych profesorach i absolwentach. Pozwala to budować naszą tożsamość i zachować ciągłość akademicką. Nie chodzi przy tym wyłącznie o tworzenie panteonu postaci należących do przeszłości ani o pamięć sprowadzoną do akademickiego ceremoniału. Jesteśmy przekonani, że tradycja pozostaje żywa tylko wtedy, gdy kolejne pokolenia potrafią odnaleźć w niej treści ważne również dla siebie. Pamięć jest bowiem tym, co buduje tradycję, która pozwala wskazywać autorytety, a świadomość ich znaczenia rodzi odpowiedzialność za przekazanie ich dziedzictwa następnym pokoleniom.

W takim ujęciu szczególnego znaczenia nabiera seria Magistri Nostri, redagowana przez prof. Andrzeja Gulczyńskiego,

Adam Mickiewicz University Press © 2026

w ramach której ukazuje się niniejsza książka. Sama nazwa serii – Nasi Mistrzowie – skłania do refleksji nad znaczeniem pojęcia „Mistrz" we wspólnocie akademickiej. Warto w tym miejscu odwołać się do relacji, która choć trudna do ujęcia w słowa i osadzona w akademickim uniwersum, materializuje się podczas spotkania mistrza z uczniem – podczas seminarium, wspólnej pracy, ale także w rozmowie i w sporze. Uniwersytet ma szczególną zdolność przekraczania granic bezpośredniego doświadczenia, jego dotknięcia oraz zachowania w pamięci i przekazania go tym, którzy nie mieli już możliwości spotkać owych mistrzów.

Idea ta towarzyszyła również powstaniu niniejszej książki. Jej autorzy: Aleksander Gadkowski, Andrzej Gulczyński, Zdzisław Kędzia i Hanna Suchocka reprezentują różne pokolenia, doświadczenia i perspektywy. Ich relacja z bohaterem książki nie była jednakowa. Każdy z nich poznawał Profesora w inny sposób: czy to dzięki osobistej współpracy z nim, czy też pośrednio – przez źródła, teksty, dokumenty i świadectwa innych.

Ta różnorodność stanowi jedną z wartości książki. Pamięć bezpośrednia spotyka się w niej z refleksją naukową i pamięcią instytucjonalną. Pozwala przy tym dostrzec ważny proces dla każdej wspólnoty akademickiej: przechodzenie od pamięci tych, którzy znają i pamiętają czasy przeszłe, do pamięci tych, którzy nie mogli już być ich świadkami. Bez tej swoistej sztafety pokoleń pamięć o wybitnych osobach pozostawałaby wyłącznie własnością ich uczniów oraz współpracowników i nieuchronnie odchodziłaby wraz z nimi. Dlatego obowiązkiem Uniwersytetu jest sprawić, aby to, co uznaje za część swego dziedzictwa, mogło przekraczać granice pokoleń.

Tak też się stało w przypadku niniejszej publikacji, której tytuł *Krzysztof Skubiszewski. Poznańczyk – profesor – mąż stanu*

Adam Mickiewicz University Press © 2026

trafnie oddaje wielowymiarowość jej bohatera. Tytułowy „Poznańczyk" stanowi symbol zakorzenienia Profesora w Poznaniu, w którym się urodził i wychował, a który zawsze był mu bliski. Określenie „profesor" ukazuje go jako uczonego, związanego z poznańskim Uniwersytetem i Wydziałem Prawa – jego absolwenta, doktora, nauczyciela akademickiego. Wreszcie „mąż stanu" to obraz Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego jako człowieka, który swoją wiedzę, kulturę prawniczą i przekonanie o znaczeniu prawa wniósł do służby państwu. Trudno przecenić rolę, jaką jego wiedza, wizja, konsekwencja i doświadczenie odegrały w procesie otwierającym w kolejnych latach drogę Polski do NATO i Unii Europejskiej. Efektów tego rozwoju doświadczamy nieustannie od trzydziestu lat.

Ukazane wyżej różne spojrzenia na osobę Profesora nie są jednak trzema odrębnymi biografiami. Łączą się one w jedną drogę Człowieka, dla którego nauka, prawo i odpowiedzialność publiczna pozostawały ze sobą ściśle związane. Właśnie dlatego postać Krzysztofa Skubiszewskiego pozostaje ważna również dla tych, którzy nigdy nie mieli możliwości go spotkać.

Liczymy na to, że ta publikacja pozwoli ponownie odczytać biografię i dorobek Profesora, a jubileuszowa sesja naukowa stworzy przestrzeń do rozmowy o znaczeniu jego działalności z perspektywy współczesności. Tablica pamiątkowa utrwali natomiast obecność Profesora w historii Wydziału. Szczególne znaczenie ma zaś nadanie jednej z wydziałowych auli imienia Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego. Aula ta stanie się bowiem częścią codziennej przestrzeni Wydziału – miejscem wykładów, spotkań i dyskusji kolejnych roczników studentów i pracowników. Dla jednych nazwisko jej Patrona będzie przywoływać osobiste wspomnienia, dla innych –

Adam Mickiewicz University Press © 2026

może stać się impulsem do postawienia pytania: Kim był Profesor Krzysztof Skubiszewski i dlaczego właśnie jego imię nosi to miejsce?

W tym pytaniu przejawia się jeden z sensów podejmowanych działań. Pamięć instytucjonalna nie polega wyłącznie na zachowywaniu śladów przeszłości. Powinna ona również budzić ciekawość, zachęcać do poznawania i sprawiać, że wartości i postawy ważne dla wcześniejszych roczników staną się przedmiotem refleksji następnych pokoleń.

Pragniemy, aby dziedzictwo Profesora Krzysztofa Skubiszewskiego pozostawało żywe w naszej wspólnocie akademickiej. Czerpiemy z jego wiedzy, wizji, dokonań i wartości, którym pozostał wierny. Niech zatem niniejsza książka będzie wyrazem pamięci społeczności Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a biografia Profesora niech stanowi dla nas wzór zaangażowania na rzecz Wydziału, Uniwersytetu i Państwa.

prof. dr hab. Tomasz Nieborak

Dziekan Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Poznań, październik 2026 r.

Adam Mickiewicz University Press © 2026